

# Regelverk om nøytral merverdiavgift for helseforetak

## 2017

Publikasjonens tittel: Regelverk om nøytral merverdiavgift for helseforetak 2017

Utgitt: 12/2016

Publikasjonsnummer: IS-2576

ISBN-nr. 978-82-8081-488-3

Utgitt av: Helsedirektoratet  
Kontakt: Avdeling økonomi og analyse  
Postadresse: P.b. 7000 St Olavs plass, 0130 Oslo  
Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo

Tlf.: 810 20 050  
Faks: 24 16 30 01  
[www.helsedirektoratet.no](http://www.helsedirektoratet.no)

# BAKGRUNN OG FORMÅL

Etter forslag i Prop. 1 S (2016-2017) for Helse- og omsorgsdepartementet innføres det en ordning med nøytral merverdiavgift for helseforetakene fra 1. januar 2017.

Helsetjenester er unntatt merverdiavgift, noe som innebærer at helseforetakene i hovedsak er utenfor merverdiavgiftssystemet. Dermed blir helseforetakene belastet merverdiavgift når de kjøper merverdiavgiftspliktige varer og tjenester. Helseforetakene betaler ikke merverdiavgift hvis de bruker egne ansatte til å produsere samme tjenester. Merverdiavgiften kan derfor motivere helseforetakene til å produsere tjenester med egne ansatte (uten merverdiavgift) fremfor å kjøpe disse tjenestene (med merverdiavgift) fra private leverandører. Dette kan hindre effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser.

For å fjerne incentivet merverdiavgiften skaper for helseforetakene til egenproduksjon av tjenester, innføres det en ordning hvor helseforetakene får kompensert merverdiavgiftsutgiftene. Innføringen skjer innenfor en budsjettneøytral ramme hvor statens tilskudd til helseforetakene er redusert tilsvarende helseforetakenes forventede merverdiavgiftsutgifter. Hensikten med en slik ordning er å bidra til bedre ressursutnyttelse, og dermed lavere samlede kostnader i utføringen av statlige oppgaver.

Innføringen innebærer at helseforetakene vil få kompensert merverdiavgiftsutgifter på varer og tjenester som inngår i driften av virksomheten. De tolv private virksomhetene med langsiktige driftsavtaler med Helse Sør-Øst RHF og Helse Vest RHF inkluderes i ordningen på lik linje med helseforetakene, gjennom de regionale helseforetakene. For øvrige spesialisthelsetjenester som helseforetakene kjøper fra private vil det bli gitt indirekte kompensasjon ved at de regionale helseforetakene ytes en sjablongmessig kompensasjon av betalt vederlag eller tilskudd til slike virksomheter.

Ordnningen er ingen støtteordning og det legges opp til at ordningen skal være budsjettneøytral for staten i oppstartsåret 2017. På bakgrunn av regnskapstall for kjøp av varer og tjenester til driften i foretakene er det gjort et trekk i basisbevilgningen til de regionale helseforetakene i 2017 som kompenseres med bevilgninger basert på innsendte oppgaver over faktisk betalt og sjablongmessig beregnet merverdiavgift i løpet av året.

# BAKGRUNN OG FORMÅL

For å forenkle innføringen og redusere administrasjonen av ordningen, avviker ordningen fra det som ellers følger av merverdiavgiftslovens regler om fradragsføring av inngående merverdiavgift på kjøp av varer og tjenester. Ordningen er ikke en del av merverdiavgiftssystemet.

Kompensasjonen blir gitt over kap. 732, post 80 Kompensasjon for merverdiavgift. Posten har stikkordet "overslagsbevilgning". På bakgrunn av at det i innføringsåret vil være en forskyvning i krav og utbetalinger som følge av at det er lagt opp til en etterskuddsvis oppgjørsordning, vil 1/6 av bevilgningen i oppstartsåret bli utbetalt over post 70 Særlige tilskudd.

Regelverket er avhengig av årlig bevilgning og omtale i statsbudsjettet.

# INNHold

<b>BAKGRUNN OG FORMÅL</b>	<b>2</b>
<b>INNHold</b>	<b>4</b>
<b>OMFANGET AV ORDNINGEN</b>	<b>6</b>
<b>1. KOMPENSASJON, SATSER OG KRAV</b>	<b>7</b>
1.1 Direkte kompensasjon	7
1.2 Sjablongmessig kompensasjon	7
1.3 Forholdsmessig kompensasjon	8
<b>2. BEGRENSNINGER I KOMPENSASJON</b>	<b>8</b>
<b>3. KRAV TIL BOKFØRING OG SPESIFIKASJONER</b>	<b>9</b>
3.1 Spesifikasjoner	9
3.2 Kontrollspor	10
3.3 Oppbevaringsplikt	10
3.4 Regnskapstjenester utført av andre	10
3.5 Regnskapsmessig håndtering	10

# INNHOOLD

<b>4. INNSENDELSE AV OPPGAVE</b>	<b>11</b>
4.1 Mottaker og ansvar for fremsettelse av krav	11
4.2 Innsending av krav	11
4.3 Terminer og frister på fremsettelse av krav	12
4.4 Korrigeringer av tidligere innsendte oppgaver	12
<b>5. KONTROLL AV KOMPENSASJONSKRAV</b>	<b>12</b>
<b>6. UTBETALING AV KOMPENSASJON</b>	<b>13</b>
<b>7. OPPFØLGING OG KONTROLL</b>	<b>13</b>
<b>8. ANNET</b>	<b>14</b>
<b>9. OVERGANGSORDNING</b>	<b>14</b>

# OMFANGET AV ORDNINGEN

## Regelverket gjelder for:

- Helseforetak som er omfattet av lov om helseforetak m.m. av 15. juni 2001 nr 93
- Følgende selskap som eies av de regionale helseforetakene:
  - Helse Vest IKT AS
  - Helseforetakenes Nasjonale Luftambulansetjeneste ANS
  - Helseforetakenes senter for pasientreiser ANS
- De 12 private ideelle institusjonene med langsiktige driftsavtaler med regionalt foretak:
  - Lovisenberg Diakonale Sykehus AS, Diakonhjemmet Sykehus AS, Stiftelsen Betanien Hospital Skien, Martina Hansens Hospital AS, Revmatismesykehuset AS, Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus AS, Haraldsplass Diakonale Sykehus AS, Stiftelsen Betanien Bergen, NKS Jæren Distriktpsikiatriske Senter AS, NKS Olaviken alderspsikiatriske sykehus AS, Solli Sykehus, Voss DPS NKS Bjørkeli AS

De regionale helseforetakene har ansvar for å spesifisere krav for å håndtere ordningen med nøytral merverdiavgift i oppdragene/avtalene med de ulike virksomhetene. De regionale helseforetakene har ansvar for at regelverket er kjent i de ulike virksomhetene. Det er kun de regionale helseforetakene som kan sende inn kompensasjonskrav. De regionale helseforetakene har ansvar for å håndtere kompensasjonskrav fra sine helseforetak, selskaper og institusjoner med driftsavtale.

Ordningen gjelder kun for selskapene sin virksomhet i fastlands-Norge.

# 1. KOMPENSASJON, SATSER OG KRAV

## 1.1 Direkte kompensasjon

---

- Det ytes kompensasjon for merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester.
- Det ytes ikke kompensasjon for merverdiavgift på investeringer. Finansiell og operasjonell leie gis det heller ikke kompensasjon for. Se ytterligere beskrivelse av unntak i kapittel 2.
  - Investeringer defineres som: anskaffelse av eiendeler bestemt til varig eie og bruk, jf. regnskapslovens § 5-1, 1, det vil si eiendeler som oppfyller kravene til balanseføring. Slike eiendeler klassifiseres som anleggsmidler.
- Det ytes kompensasjon for merverdiavgift betalt ved innførsel av varer fra utlandet, Svalbard og Jan Mayen.
- Det ytes kompensasjon for merverdiavgift ved kjøp av fjernleverbare tjenester fra utlandet, Svalbard og Jan Mayen, samt merverdiavgift ved kjøp av klimavoter mv.

## 1.2 Sjablongmessig kompensasjon

---

For øvrige spesialisthelsetjenester som helseforetakene kjøper fra private eller gir tilskudd til, vil det bli gitt indirekte kompensasjon. Det er en rekke varer og tjenester som faktureres eksklusive merverdiavgift. Jf. blant annet at helsetjenester er unntatt merverdiavgift og dermed ikke kan kompenseres etter merverdiavgiftsspesifikasjon på faktura. Det ytes derfor sjablongmessig kompensasjon for indirekte merverdiavgift på kjøp eller tilskudd til produksjon av varer og tjenester som oppgitt under:

- A. Private helsetjenester – sjablongmessig kompensasjon med 5 % av faktura/avtalebeløp, tilsvarende en omregningsfaktor på 5,26% av nettobeløpet.
- B. Ambulansetjenester – sjablongmessig kompensasjon med 5 % av fakturabeløpet, tilsvarende en omregningsfaktor på 5,26% av nettobeløpet.
- C. Pasientreiser – enkeltoppgjør – sjablongmessig kompensasjon med 5 % av fakturabeløpet, tilsvarende en omregningsfaktor på 5,26% av nettobeløpet.



- D. H-reseptmidler fakturert fra Helfo - sjablongmessig kompensasjon med 20 % av fakturabeløpet, tilsvarende en omregningsfaktor på 25% av nettobeløpet.

### 1.3 Forholdsmessig kompensasjon

---

Når anskaffelse foretas under ett til bruk i kompensasjonsberettiget virksomhet og i virksomhet som ikke gir grunnlag for kompensasjon etter denne ordningen, skal merverdiavgift på anskaffelsen fordeles i tråd med antatt bruk. Fordeling skal skje på grunnlag av anskaffelsens bruk i den del av virksomheten som er kompensasjonsberettiget.

## 2. BEGRENSNINGER I KOMPENSASJON

Kompensasjon ytes bare i den utstrekning anskaffelsen skjer til bruk i virksomhet som er kompensasjonsberettigede under ordningen nøytral merverdiavgift. Det kan kun ytes kompensasjon til den delen av virksomheten som ikke driver økonomisk aktivitet.

#### **Det ytes ikke kompensasjon for merverdiavgift:**

1. Når det foreligger rett til fradrag for inngående merverdiavgift etter bestemmelsene i lov om merverdiavgift.
2. Når det foreligger kompensasjonsrett for merverdiavgift etter lov om kompensasjon for merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv.
3. Ved forvaltning, vedlikehold og drift av fast eiendom som skal dekke bolig- eller velferdsbehov, herunder løsøre og utstyr til slike eiendommer. Det gis likevel kompensasjon for merverdiavgift for drift og vedlikehold av boliger som benyttes i forbindelse med rekruttering av personell. Bedriftskantiner regnes ikke som velferdsbehov etter 1. setning.

4. For inngående merverdiavgift på anskaffelse, drift og vedlikehold av personkjøretøy. Drift og vedlikehold av personkjøretøy knyttet til følgende aktiviteter gir likevel grunnlag for kompensasjon:

- Kommandobiler og utrykningskjøretøy som følger vanlig utrykningsmerking.
- Biler som er spesielt beregnet til bruk for pasienttransport.
- Biler som benyttes til ambulerende pasientbehandling.

Det gis ikke kompensasjon for operasjonell eller finansiell leie av personkjøretøy.

5. For kostnader som viderefaktureres og som i siste ledd er til bruk i virksomhet som faller utenfor kompensasjonsordningen.

6. For tjenestereiser, for eksempel transport og hotellovernatting.

7. For leie av lokaler. Korttidsleie av lokaler til møter og konferanser etc. gis det likevel merverdiavgiftskompensasjon for. Bispising på denne type aktivitet gis det også kompensasjon for.

8. For innleie av helsepersonell.

9. For private helsetjenester som faktureres fra selskaper som er omfattet av ordningen.

## 3. KRAV TIL BOKFØRING OG SPESIFIKASJONER

### 3.1 Spesifikasjoner

---

For hver kompensasjonsperiode skal det kunne utarbeides en spesifisering som viser grunnlaget for kompensasjon det er søkt om, samt avgiften som er søkt kompensert. Grunnlaget skal være fordelt på de forskjellige avgifts- og sjablongsatsene spesifisert pr. periode.

Spesifikasjonen skal vise kompensasjonsbeløp og grunnlag pr. konto og totalt. Spesifikasjonen skal dessuten vise eventuelle forskjeller mellom beregnet grunnlag i henhold til

kontospesifikasjonen og kompensasjonsgrunnlag, spesifisert pr. transaksjon for hver avgifts- og sjablongsats. Dato for utarbeidelse av spesifikasjoner skal fremgå av spesifikasjonene.

### 3.2 Kontrollspor

---

Det må foreligge toveis kontrollspor mellom dokumentasjon av bokførte opplysninger og spesifisering av kompensasjonen. Det skal på lett kontrollerbar måte være mulig å kontrollere kompensasjonen det er søkt om, både med utgangspunkt i dokumentasjonen og med utgangspunkt i spesifiseringen.

Dokumentasjon av kontrollsporet, herunder hvordan systemgenererte poster kan etterprøves, skal foreligge i de tilfellene det er nødvendig. Det gjør det mulig å kontrollere spesifisering av kompensasjon på en enkel måte.

### 3.3 Oppbevaringsplikt

---

**Følgende regnskapsmateriale skal oppbevares for kontroll i minimum 5 år etter regnskapsårets slutt:**

- Innsendt krav om kompensasjon.
- Spesifisering av kompensasjon eller bokførte opplysninger som er nødvendig for å kunne utarbeide slik spesifisering.
- Dokumentasjon av bokførte opplysninger som ligger til grunn for krav om kompensasjon for merverdiavgift.
- Dokumentasjon av kontrollsporet.

Oppbevaringen skal skje i en form som opprettholder muligheten for å lese materialet og skal på en forsvarlig måte sikres mot urettmessig endring, sletting eller tap.

### 3.4 Regnskapstjenester utført av andre

---

Dersom virksomheter som er omfattet av ordningen helt eller delvis har overlatt til en annen å foreta bokføring og oppbevaring av regnskapsmaterialet for kompensasjonskravet, gjelder pliktene i dette kapitlet også for den dette er overlatt til.

### 3.5 Regnskapsmessig håndtering

---

I regnskapet skal kostnader som inngår i grunnlaget for merverdiavgiftskompensasjon nettoføres. Fordringen helseforetaket har på det regionale helseforetaket inntil kompensasjonen utbetales føres som en fordring i helseforetakets balanse. Det regionale helseforetaket skal

tilsvarende føre dette som en kortsiktig gjeld mot underliggende helseforetak og en fordring mot Helse- og omsorgsdepartementet.

## 4. INNSENDELSE AV OPPGAVE

### 4.1 Mottaker og ansvar for fremsettelse av krav

---

Det leveres en felles kompensasjonsoppgave fra hvert enkelt regionalt helseforetak hvor tilhørende virksomheter inngår. Eiere av felleskontrollerte virksomheter er solidarisk ansvarlig, men oppnevner et regionalt helseforetak som administrativt ansvarlig for kompensasjonsordningen.

**Med et regionalt helseforetaks tilhørende virksomheter menes:**

- alle tilhørende foretak som inngår i ordningen, jf. beskrevet innledningsvis under «Omfanget av ordningen»
- de felleskontrollerte virksomhetene det er tilordnet administrasjonsansvar for som nevnt over
- de 12 private ideelle institusjonene som er tilknyttet ved driftsavtale

Dette innebærer at alle virksomheter som er inkludert i ordningen sorteres innunder et regionalt helseforetak i denne ordningen og omtales i denne sammenheng som tilhørende enheter.

Alle virksomheter som fremsetter krav om dekning av merverdiavgift etter denne ordning skal sørge for at de kravene som fremsettes er korrekte.

### 4.2 Innsending av krav

---

- Krav om merverdiavgiftskompensasjon skal sendes inn til Helsedirektoratet.
- Kravene skal spesifiseres med grunnlag og kompensasjonsbeløp, spesifisert på de ulike merverdiavgiftssatsene og de ulike sjablongkategoriene (A-D som definert i kapittel 1.2).

### 4.3 Terminer og frister på fremsettelse av krav

---

- Kompensasjonskrav skal fremsettes terminvis. 1. termin er januar og februar, 2. termin er mars og april, 3. termin er mai og juni, 4. termin er juli og august, 5. termin er september og oktober, 6. termin er november og desember.
  - Kompensasjonskrav fremsettes på bakgrunn av bokførte bilag.
- Frist for innsendelse av oppgave er en måned og ti dager etter utløp av termin. Frist for tredje termin er likevel satt til 31. august og frist for 5. termin er satt til 1. desember.
  - Dersom en oppgave ikke er innlevert i henhold til frist, utbetales kompensasjonen neste termin.

### 4.4 Korrigeringer av tidligere innsendte oppgaver

---

Hovedregelen er at krav skal leveres i henhold til frist. Dersom det avdekkes feil/uteglemte krav på tidligere innsendte oppgaver, justeres dette på første termin etter at feilen ble oppdaget og omtales i et vedlegg til oppgaven som leveres.

## 5. KONTROLL AV KOMPENSASJONSKRAV

**De regionale helseforetakene er ansvarlige for å sende inn felles kompensasjonskrav som inkluderer sine tilhørende enheter. Innsending av krav innebærer en bekreftelse av at:**

- Oppgitt beløp er kompensasjonsberettiget
- Opplysningene kan kontrolleres mot innsendte rapporter
- Kompensasjonen skal videreføres fra det regionale helseforetaket til den enkelte virksomhet som har fremsatt kravet

**Hesledirektoratet skal før utbetaling kontrollere at:**

- Oppgitt beløp kommer fra kompensasjonsberettiget virksomhet
- Opplysningene kan kontrolleres mot innsendt kravskjema

Hesledirektoratet har ansvar for å ta initiativ til en gjennomgang av ordningen minst en gang pr. år i samarbeid med de regionale helseforetakene og revisorene og på det grunnlaget vurdere

behov for eventuelle endringer i regelverket. Dersom det avdekkes betydelige feilposterings, skal det tas opp med departementet.

De regionale helseforetakene er ansvarlig for å etablere tilfredsstillende kontroller og avstemmingsrutiner og dokumentere disse. Det er videre de regionale helseforetakenes ansvar å påse at kontrollsporet blir dokumentert iht. bestemmelsene i kapittel 3.2, andre avsnitt.

## **6. UTBETALING AV KOMPENSASJON**

Midlene utbetales 6 ganger i året.

Korrekte fremsatte krav om kompensasjon skal behandles og utbetales innen 3 uker etter terminfrist til de regionale helseforetakene.

Dersom det avdekkes feil eller mangler i fremsatte krav skal RHF orienteres om dette omgående.

## **7. OPPFØLGING OG KONTROLL**

Helsedirektoratet skal gis tilgang til å kontrollere at fremsatt krav om kompensasjon er i henhold til regelverket.

Riksrevisjonen har adgang til å kontrollere om utbetalt kompensasjon er i henhold til regelverket, jf. lov om Riksrevisjonen § 12, tredje ledd.

Helsedirektoratet kan gi myndighet til en annen virksomhet til å føre kontroll.

## 8. ANNET

Utbetaling av kompensasjon under ordningen anses ikke som enkeltvedtak iht. forvaltningsloven.

Spørsmål om regelverket skal håndteres av de regionale helseforetakene slik at det sikres en lik forståelse i det enkelte regionale helseforetak. De fire regionale helseforetakene må videre samordne sin veiledning for å sikre lik praksis mellom regionene. Forhold som krever avklaring skal løftes til Helsedirektoratet eller til Helse- og omsorgsdepartementet ved vesentlig økonomisk betydning.

Ordningen trer i kraft 01.01.2017.

Kompensasjonskrav fremsettes på bakgrunn av mottatte varer og tjenester fra og med 01.01.2017.

Kompensasjonskravet for merverdiavgift på mottatte varer og tjenester kan fremsettes fra og med 01.01.2017. Kompensasjonskravet knyttes til tidspunkt for bokføring av faktura, selv om varen/tjenesten gjelder for flere perioder.

## 9. OVERGANGSORDNING

Merverdiavgift på forskuddsbetalte utgifter i 2016 vedrørende varer og tjenester som resultatføres i 2017 kan medtas på oppgaven for 1. termin 2017.



**Postadresse:** Pb. 7000,  
St. Olavs plass, 0130 Oslo

**Telefon:** +47 810 20 050

**Faks:** +47 24 16 30 01

**E-post:** [postmottak@helsedir.no](mailto:postmottak@helsedir.no)

[www.helsedirektoratet.no](http://www.helsedirektoratet.no)





**Postadresse:** Pb. 7000,  
St. Olavs plass, 0130 Oslo  
**Telefon:** +47 810 20 050  
**Faks:** +47 24 16 30 01  
**E-post:** [postmottak@helsedir.no](mailto:postmottak@helsedir.no)

[www.helsedirektoratet.no](http://www.helsedirektoratet.no)